

Araştırma / Original article**Annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi****Dicle CANTEKİN,¹ Gülümser GÜLTEKİN AKDUMAN²****ÖZ**

Amaç: Bu çalışmanın amacı annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın çalışma grubunu 48 ay-72 ay arasındaki 136 çocuk ve anneleri oluşturmuştur. Araştırmada Genel Bilgi Formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği ve OSBED-Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırma sonucunda çocukların duyguları yönetme becerileri puanlarının annelerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmıştır. Annelerin eğitim durumunun ve mesleklerinin Anne-Baba Tutum Ölçeği puanlarında anlamlı bir farklılık oluşturduğu, eğitim düzeyi yüksek olan annelerin baskıcı ve otoriter tutumlarının azaldığı belirlenmiştir. **Sonuç:** Çocukların duyguları yönetme becerileri ile annelerin demokratik tutumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Annelerin demokratik tutumları arttıkça çocukların duyguları yönetme becerilerinin arttığı saptanmıştır. (*Anadolu Psikiyatri Derg 2020; 21(1):87-92*)

Anahtar sözcükler: Duyguları yönetme becerileri, okul öncesi dönem, anne-baba tutumları

The relationship between mothers' attitudes towards child rearing and their children's emotion management skills**ABSTRACT**

Objective: The aim of this study is to investigate the relationship between mothers' attitudes towards child rearing and their preschool children's emotion management abilities. **Methods:** The sample of the study consisted of 136 children and their mothers of 48 months and over who are attending the kindergartens of formal primary schools and official independent kindergartens in Çubuk and Yenimahalle districts of Ankara during the academic year 2018-2019. In the research, General Information Form developed by the researcher in order to collect data related to children, Parenting Attitude Scale used to determine mothers' attitudes towards child rearing and OSBED-Emotion Management Ability Scale were used. **Results:** Because of the study, it was determined that mothers had a significant difference in their attitudes according to their educational status, and that the oppressive and authoritarian attitudes of mothers with high education levels decreased. **Conclusion:** It was observed that there was a significant positive relationship between the emotion management skills of children and mothers' democratic attitudes. As the democratic attitudes of mothers increased, children's ability to manage emotions increased. (*Anatolian Journal of Psychiatry 2019; 2020; 21(1):87-92*)

Keywords: emotion management skills, preschool period, parenting attitudes

¹ Bilim Uzm., ² Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Yazışma adresi / Correspondence address:

Dicle CANTEKİN, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beşevler/Ankara

E-mail: dicleakydn@hotmail.com

Geliş tarihi: 08.05.2019, **Kabul tarihi:** 27.07.2018, **doi:** 10.5455/apd.47631

GİRİŞ

Annelerin çocuk yetiştirme tutumları özellikle kişilik gelişiminin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde önemli rol oynamaktadır. Annelerin hoşgörülü, dinlemeyi ve açıklamayı benimseyen tutumları çocuğun girişimciliğini destekler. Bu dönemde anne babayla özdeşim kurularak, anne babanın tutumları çocuk tarafından model alınır.^{1,2}

Çocukların sağlıklı ilişkilerin olduğu bir aile ortamında yetişmeleri, onların duygusal gelişimlerini desteklemesi açısından önemlidir. Aileler, okul öncesi dönemdeki çocukları ile konuşurken duyguları ne kadar çok isimlendirir ve açıklarsa, çocukların kullandığı duygu sözcükleri o kadar artar ve duyguları daha iyi anlarlar.^{3,4} Çocuklar duygularını kontrol edebilen anne-babalarını izleyerek kendi duygularını nasıl düzenleyeceklerini öğrenirler. Duygu yönetme stratejileri önerme ve bu stratejileri açıklama gibi sözel yönlendirme kullanan duyarlı aileler çocukların stresle başa çıkma kapasitelerini güçlendirirler.⁵ Tersine, aileler nadiren olumlu duygular belirttiğinde, çocukların hissettiklerini önemsiz gördüklerinde ve kendi öfkelerini kontrol etmede zorlandıklarında çocuklar duygularını düzenlemede sorunlarla karşılaşır.^{6,7} Bir araştırmada, anneler iki buçuk yaşındaki çocukları ile anlaşmazlıklar sırasında duyguları açıkladıklarında, müzakere ettiklerinde ve uzlaşmaya vardıklarında, çocukları üç yaşına geldiğinde duygusal anlayışları gelişmiş ve anlaşmazlıkları çözmek için benzer stratejiler kullanmışlardır.⁸

Literatürde çocukların duygu tanıma ve ifade etme becerileri ile anne-babaların iletişim becerileri, duygu sosyalleştirme davranışları, anne-çocuk etkileşimi gibi değişkenleri inceleyen araştırmalar vardır.⁹⁻¹¹ Buna karşılık, duyguları yönetme ve çocuk yetiştirme tutumlarının birlikte incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının duyguları yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Evren ve örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Ankara'nın Çubuk ve Yenimahalle ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda okul öncesi eğitime devam eden 48 ay-72 ay arasındaki 63 kız, 73 erkek olmak üzere toplam 136 çocuk ve anneleri oluşturmuştur.

Veri toplama aracı

Araştırmada veri toplamak için Genel Bilgi Formu, annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek için Anne-Baba Tutum Ölçeği ve çocukların duygularını yönetme becerilerini belirlemek için Okul Öncesi Eğitimde Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) - Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği kullanılmıştır.

Genel Bilgi Formu: Bu form, annelerin yanıtlayacağı çocuklarının cinsiyeti, annelerin mesleği ve öğrenim durumu bilgilerini içermektedir.

Anne-Baba Tutum Ölçeği: Bu ölçek, Özyürek tarafından 3-6 yaşlarında çocuğu olan anne-babaların çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin belirlenmesi için geliştirilmiştir. Anne-Baba Tutum Ölçeği üç alt boyuttan oluşmaktadır. Demokratik tutum alt boyutu 15 madde, baskıcı ve otoriter tutum 12 madde ve aşırı hoşgörülü tutum alt boyutu 11 madde olmak üzere ölçek toplam 38 maddeden oluşmuştur.¹²

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizlerinde demokratik tutum alfa değeri 0.87, baskıcı ve otoriter tutuma ait alfa değeri 0.77 ve aşırı hoşgörülü tutuma ait alfa değeri 0.72 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin test-tekrar test korelasyonları demokratik tutum için 0.82, baskıcı ve otoriter tutum için 0.70, aşırı hoşgörülü tutum için 0.77 olarak belirlenmiştir. Anne-Baba Tutum Ölçeği için KMO testi sonucu 0.87, Bartlett küresellik testi de ($p < 0.01$) anlamlı olarak bulunmuştur. Buna göre, değişkenler arasındaki korelasyonlar yüksek, veri seti faktör analizi için uygundur.¹²

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)-Duyguları Yönetme Becerileri Alt Ölçeği: TÜBİTAK tarafından desteklenen Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesi (OSBEP) kapsamında Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) geliştirilmiştir. Bu çalışmada bu ölçeğin duyguları yönetme becerileri alt ölçeği kullanılmıştır. Bu alt ölçek 12 maddeden oluşmaktadır. OSBED öğretmen formu için 3 yaş grubunun norm örneklemden hesaplanan alfa katsayıları 0.88-0.96, 4 yaş grubu için 0.90-0.97, 5 yaş grubu için 0.88-0.96, norm örneklemin tümü için 0.90-0.96 arasında bulunmuştur. Norm örneklemin tümü için OSBED'den elde edilen alfa katsayısı 0.96 olarak belirlenmiştir. Anne-baba formundan elde edilen alfa katsayıları ise 3 yaş grubu için 0.85-0.95, 4 yaş grubu için 0.85-0.95, 5 yaş grubu için 0.82-0.95, norm örneklemin tümü için ise 0.84-0.95 arasındadır. Norm örneklemin tümü için ölçeğin alfa katsayısı 0.95 olarak belirlenmiştir. Korelasyon değeri başlangıç becerileri için

0.482, akademik beceriler için 0.454, arkadaşlık becerileri için 0.441, duyguları yönetme becerileri için 0.405 ve toplam puan için 0.495 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, çocukların sosyal becerilerini değerlendirmede öğretmen ve anne babalarının değerlendirmeleri arasında orta düzeyde bir tutarlılığı olduğu şeklinde yorumlanabilir.¹³

Verilerin toplanması ve analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler SPSS 20 paket programında, bağımsız değişkenlerin kategori sayısına göre, bağımsız örneklem için t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. İstatistiklerde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmada 136 çocuğa ilişkin formlar anneler

tarafından doldurulmuş, analizler yapılmış ve bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Araştırmaya katılan çocukların annelerinin %36.8'i (s=50) ilköğretim mezunu, %39.7'si (s=54) ortaöğretim mezunu ve %23.5'i (s=32) üniversite mezunudur. Araştırmaya katılan çocukların annelerinin %79.4'ünün (s=108) çalışmadığı, %20.6'sının (s=28) çalıştığı belirlenmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, çocukların duyguları yönetme becerileri puanlarının ($F_{(2-133)}=3.25$, $p < 0.05$) annelerin eğitim durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmıştır. Yükseköğretim mezunu annelerin çocuklarının duyguları yönetme becerileri puanlarının (46.78 ± 7.50) diğer gruptaki çocukların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde, annelerin Anne Baba Tutum Ölçeği alt boyutlarından demokratik tutum ($F_{(2-133)}=3.61$, $p < 0.05$) ve baskıcı ve otoriter

Tablo 1. Annelerinin eğitim durumlarına göre Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları

	Sayı	Ort.±SS	F	p
Annelerin eğitim düzeyi			3.25	0.042
İlköğretim	50	41.92±9.61		
Ortaöğretim	54	44.70±8.36		
Yükseköğretim	32	46.78±7.50		

Tablo 2. Annelerinin eğitim durumlarına göre Anne Baba Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları

Boyutlar/Annelerin eğitim düzeyi	Sayı	Ort.±SS	F	p
Demokratik tutum			3.61	0.030
İlköğretim	50	64.76±6.81		
Ortaöğretim	54	66.78±5.90		
Yükseköğretim	32	68.41±5.29		
Baskıcı otoriter tutum			7.10	0.001
İlköğretim	50	42.72±6.25		
Ortaöğretim	54	40.70±5.86		
Yükseköğretim	32	37.56±6.03		
Aşırı hoşgörülü tutum			2.98	0.054
İlköğretim	50	27.48±6.78		
Ortaöğretim	54	27.30±6.55		
Yükseköğretim	32	24.28±4.97		

90 Annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının duygularını yönetme becerileri ...

puanlarının ($F_{(2-133)}=7.10$, $p<0.01$) eğitim durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmıştır. Puan ortalamaları incelendiğinde yükseköğretim mezunu olan annelerin baskıcı ve otoriter tutum (37.56 ± 6.03) ve aşırı hoşgörülü tutum (24.28 ± 4.97) puanları-

nın diğer gruptaki annelerin puan ortalamalarından daha düşük iken, demokratik tutum (68.41 ± 5.29) puanlarının diğer gruptaki annelerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Annelerin çalışma durumlarına göre Anne Baba Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları

Boyutlar/Çalışma durumu	Sayı	Ort.±SS	t	p
Demokratik tutum				
Çalışıyor	28	68.18±5.28		
Çalışmıyor	108	65.96±6.41	-1.68	0.045
Baskıcı otoriter tutum				
Çalışıyor	28	39.00±7.32		
Çalışmıyor	108	41.15±5.98	1.43	0.160
Aşırı Hoşgörülü tutum				
Çalışıyor	28	24.93±5.38		
Çalışmıyor	108	27.10±6.58	1.61	0.076

Tablo 3 incelendiğinde, annelerin Anne-Baba Tutum Ölçeği alt boyutlarından demokratik tutum puanlarının ($t=-1.68$, $p<0.05$) çalışma durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmıştır. Çalışan annelerin

baskıcı ve otoriter tutum (39.00 ± 7.32) ve aşırı hoşgörülü tutum (24.93 ± 5.38) puanlarının diğer gruptaki annelerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Çocukların Duyguları Yönetme Ölçeğinden aldıkları puanlar ile annelerinin Anne-Baba Tutum Ölçeğinden aldıkları puanları arasındaki korelasyon testi sonuçları

	r	Anne-Baba Tutum Ölçeği		
		Demokratik	Baskıcı ve otoriter	Aşırı hoşgörülü
Duyguları yönetme becerileri				
r		0.180	-0.003	0.035
p		0.036*	0.976	0.684
Sayı		136	136	136

Tablo 4 incelendiğinde, çocukların duyguları yönetme becerileri ile annelerin demokratik tutum boyutu arasındaki ilişki $r=0.180$; baskıcı ve otoriter tutum boyutu arasındaki ilişki $r=-0.003$ ve aşırı hoşgörülü tutum puan arasındaki ilişki $r=0.035$ olarak belirlenmiştir. Bu katsayılardan annelerin anne baba tutum ölçeği alt boyutlarından demokratik tutum boyutu ve ile çocukların duyguları yönetme becerileri puanları arasındaki pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulguya göre, çocukların duyguları yönetme becerileri açısından annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farka rastlanmıştır. Yükseköğretim mezunu annelerin çocuklarının duyguları yönetme becerileri puanlarının diğer gruptaki çocukların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuklarının duygularına karşı daha duyarlı ve etkili model

oldukları düşünülebilir. Bu bulguya ilişkin literatür incelendiğinde, annenin eğitim düzeyinin arttıkça çocuğun duyguları yönetme becerilerinin arttığını gösteren yayınlar vardır.¹⁴⁻¹⁷ Bir başka araştırmada, annenin eğitim düzeyinin düşük olmasının duygu düzenleme becerisi bakımından bir dezavantaj olduğu belirtilmiştir.¹⁵

Annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe demokratik tutum puan ortalamalarının arttığı belirlenmiştir. Eğitim düzeyi yükseldikçe anne çocuğuna karşı aşırı disiplin uygulayarak veya aşırı hoşgörülü davranarak yaklaşmayacağı bilincindedir. Bu anneler çocuklarının kendilerini ifade etmesine dikkat ederek hoşgörülü ve destekleyici bir ortam yaratabilirler. Bu bulgu diğer araştırma bulgularına benzerdir.^{3,18,19}

Araştırma sonucu, annelerin çalışma durumuna göre demokratik tutum alt boyut puan ortalamalarında anlamlı fark olduğunu göstermiştir. Çalışan annelerin demokratik tutum puanlarının çalışmayan annelerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir araştırmada, çalışan annelerin çalışmayan annelere göre daha demokratik olduğu ve daha az stresli davranışlar gösterdiğini saptamıştır.¹ Şahin ve Özyürek'in çalışmasında doktor, öğretmen, avukat gibi mesleklerde çalışan annelerin ev kadını olanlardan daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları saptanmıştır.²⁰

Araştırma sonucunda çocukların duyguları yönetme becerileri ile annelerinin demokratik tutumları arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Annelerin demokratik tutumları arttıkça çocukların duyguları yönetme becerilerinin arttığı saptanmıştır. Çocukların duygularına yönelik ilk deneyimlerinin gerçekleştiği yer ailedir. Bu süreçte annelerin çocuklarına olan olumlu tutumları onların duyguları

yönetme becerilerinin temelini oluşturabilir. Özellikle demokratik tutumu benimseyen anne çocuğuna karşı duygusal iletişim ve anlayışta çocuklarına güvenli bir ortam sunabilir. Bu tutumu benimseyen anne çocuğunun kendine özgü gelişimi olduğunu bilerek ona uygun duygu, düşünce ve davranış gösterir. Böylece anne çocuğun duygularını daha rahat ifade edebilecekleri çevre oluşturur. Macklem, duyguların ifade edilmesinde etkileşimli bir yol izleyen annelerin çocuklarının duygularını daha iyi düzenlediklerini ve agresif davranışlar gösterme eğiliminde olduklarını belirtmiştir.²¹ Destekleyici anne-baba tepkileri çocukların duygularla yapıcı bir şekilde başa çıkma girişimlerine, başkalarının duygusal bağlamdaki düşünce, duygu ve davranışları konusunda hazır olmalarını sağlamaktadır.¹² Denham ve Kochanoff'a göre, 3 ve 4 yaşındaki çocukların duygu bilgilerinde, annelerin duygulara yönelik olumlu tepki ve davranışlarının etkili olduğu bulunmuştur.²²

Öneriler

Duyguları yönetme becerilerinin desteklenmesinde yetişkinler olarak anne-baba ve öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Çocukların duyguları yönetme becerilerinin gelişmesinde, anne-babayı model almanın önemli olduğu söylenebilir. Anne-babanın çocuğuyla etkili zaman geçirmesi, oyun oynaması, sinema, tiyatro gibi kültürel etkinliklere katılması, kitap okuması çocuğuyla arasındaki iletişimi ve etkileşimi artıracak, dolayısıyla çocuğun duyguları yönetme becerilerini olumlu yönde etkileyecektir. Resimli kitaplar, küçük çocuklara duygusal okuryazarlığı öğretmek için etkili bir araçtır. Öyküler aracılığıyla çocuklar mutlu, üzgün, şaşırılmış, kızgın gibi farklı duyguları tanıma fırsatı bulacaktır.

Yazarların katkıları: D.C.: Konuyu belirleme, literatür tarama, veri toplama ve istatistik analiz, verilerin yorumu, makale yazımı; G.G.A.: Araştırma deseni, eleştirel inceleme.

KAYNAKLAR

1. Fivush R, Haden AC. *Autobiographical Memory and the Construction of a Narrative Self: Developmental and Cultural Perspectives*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 2005.
2. Laible, D, Song J. *Constructing emotional and relational understanding: The role of affect and mother-child discourse*. *Merrill-Palmer Quarterly* 2006; 52(1):44-69.
3. Colman RA, Hardy SA, Albert M, Raffaelli M, Crockett L. *Early predictors of self-regulation in middle childhood*. *Infant and Child Development* 2006; 15(4):421-437.
4. Hill EJ, Mead NT, Dean LR, Hafen DM, Gadd R, Palmer AA, Ferris MS. *Researching the 60 hour dual-earner workweek: An alternative to the opt-out revolution*. *American Behavioral Scientist* 2006; 49(1):1184-1203.

5. Katz LF, Windecker-Nelson B. Parental meta emotion philosophy in families with conduct-problem children: Links with peer relations. *J Abnorm Child Psychol* 2004; 32(4):385-398.
6. Laible DJ, Thompson RA. Mother-child conflict in the toddler years: lessons in emotion, morality, and relationships. *Child Dev* 2002; 73(4):1187-203.
7. Lincoln CR, Russell BS, Donohue EB, Racine LB. Mother-child interactions and preschoolers' emotion regulation outcomes: nurturing autonomous emotion regulation. *Journal of Child and Family Studies* 2016; 26(2):559-573.
8. Akbaba G. Beş ve Altı Yaş Çocuklarının Duygu Düzenlemesinde Çocuk Mizacıyla Anne Davranışları Arasındaki Etkileşimin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, 2017.
9. Uyar RÖ, Genç Yılmaz MM, Arnas, YA. Okul öncesi dönem çocukların duygu düzenleme ve duyguları anlama becerilerinin yordayıcısı olarak annelerin duygu sosyalleştirme davranışlar. *Eğitim ve Bilim* 2018; 43(195):1-17.
10. Özyürek A. Okul öncesi çocuğa sahip anne-babalara yönelik "Çocuk Yetiştirmeye İlişkin Anne-Baba Görüşleri Ölçeği" ve "Anne-Baba Tutum Ölçeği" geliştirme çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi* 2017; 2(1):26-38.
11. Ömeroğlu E, Büyüköztürk Ş, Aydoğan Y, Çakan M, Çakmak EK, Özyürek A, ve ark. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formunun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik analizleri. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 2014; 3(8):37-46.
12. Bozkurt Yüksek Ş. Bağımsız Anaokullarına Devam Eden Çocukların Duygu Düzenleme ve Sosyal Problem Çözme Becerileri ile Ebeveynlerinin Duygusal Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2017.
13. Goodman WB, Crouter AC, Lanza ST, Cox MJ, Vernon Feagans L. Paternal work stress and latent profiles of father-infant parenting quality. *J Marriage Fam* 2011; 73(3):588-604.
14. Karaaslan ÜK. Okul Öncesi Eğitimin ve Diğer Değişkenlerin İlköğretim 1. Sınıf Öğrencilerinin Duyguları Tanıma ve İfade Etme Becerilerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler, 2012.
15. Ramazan A, Seçer ZŞ. Okul öncesi dönemdeki çocukların duygusal yüz ifadelerini tanıma becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2004; 11:67-84.
16. Ayyıldız T. Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2005.
17. Şanlı D, Öztürk C. Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012; 32:31-48.
18. Şahin FT, Özyürek A. 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2008; 6(3):395-414.
19. Macklem GL. *Practitioner's guide to emotion regulation in school-aged children*. New York: Springer Science & Business Media, 2008.
20. Denham SA, Kochanoff AT. Parental contributions to preschoolers' understanding of emotion. *Marriage Fam Rev* 2002; 34:311-343.